

AGNIESZKA TAMBOR
Uniwersytet Śląski
Katowice

Romuald Cudak. Badacz, interpretator, redaktor

Profesor Romuald Cudak jest absolwentem Uniwersytetu Śląskiego, czyli uczelni, z którą wiąże się cała jego późniejsza kariera zawodowa. Po ukończeniu studiów pracował w Zakładzie Teorii Literatury w Instytucie Literatury i Kultury Polskiej, który następnie przyjął nazwę Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej; od 2003 roku był członkiem Zakładu Poetyki Historycznej i Sztuki Interpretacji tegoż Instytutu, który powstał w wyniku podziału Zakładu Teorii Literatury. W latach 1988–1992 pełnił funkcję wicedyrektora Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej. W latach 1991–2006 był dyrektorem Szkoły Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, którą zakładał wraz z prof. Ewą Kosowską i prof. Jolantą Tambor. W 2003 roku był inicjatorem powołania Pracowni Badań nad Językiem Polskim i Literaturą Polską na Świecie i od 2004 roku pełnił funkcję jej kierownika. Obecnie kieruje Katedrą Międzynarodowych Studiów Polskich na Wydziale Filologicznym. W uznaniu doświadczeń wieloletniej pracy z cudzoziemcami został mianowany pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Filologicznego ds. międzynarodowych studiów polskich. Jego intensywna praca na Uniwersytecie Śląskim na rzecz propagowania języka i literatury polskiej w świecie została doceniona – w 1996 roku prof. Romuald Cudak został nagrodzony Medalem Komisji Edukacji Narodowej, w 2005 roku – Złotą Odznaką „Za zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego”, a w 2006 roku Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Profesor Romuald Cudak interesuje się przede wszystkim literaturą – to jego fascynacje, zarówno magisterium, jak i doktorat dotyczyły zagadnień z dziedziny literaturoznawstwa. Tu chciałabym zacytować fragment opinii prof. Tomasza Stępnia: „Romuald Cudak jest również znawcą teorii recepcji (poetyka odbioru, wirtualny i idealny odbiorca). To właśnie tej problematyce poświęcona była rozprawa doktorska Jubilata – wysoko oceniona i skierowana do druku. Nadmierna skrupulatność i perfekcjonizm autora dysertacji sprawiły, że książka nie została opublikowana, a z pewnością stanowiłaby istotne uzupełnienie prac teoretycznych polskiej szkoły recepcji (Janusza Sławińskiego, Michała Głowińskiego, Edwarda Balcerzana)”. Od wielu lat jego zainteresowania skupiają się na poezji polskiej XX wieku. Jest wybitnym specjalistą od poezji Mirona Białoszewskiego i Rafała Wojaczka, któremu poświęcił już swoją pracę magisterską. Jego rozważania dotyczące twórczości tych i innych poetów często toczą się na pograniczu dyskursu literaturoznawczego i językoznawczego. Efekty widoczne są w rozprawach zamieszczonych w książkach zbiorowych, a także w książkach autorskich: *Świetopelna trzęść dzinostów. Interpretacje wierszy i szkice o współczesnej poezji polskiej* (1999), *Czytając Białoszewskiego* (1999) i *Inne bajki. W kręgu liryki Rafała Wojaczka* (2004), ta ostatnia została przedstawiona jako rozprawa habilitacyjna. Do wymienionych zagadnień dołączyć należałoby zainteresowania genologiczne, ze szczególnym uwzględnieniem badań nad gatunkiem kolędy poetyckiej. Efektem zainteresowań genologicznych stały się antologie z serii *Genologia literacka*. Jest to pięciotomowy projekt, realizowany wraz z prof. Danutą Ostaszewską, poświęcony gatunkom w obszarze komunikacji językowej. Romuald Cudak zredagował dotąd dwa tomy z tej serii.

Kolejnym rozległym obszarem zainteresowań Profesora są badania z zakresu recepcji literatury polskiej w świecie. Zainteresowanie recepcją i metodologią nauczania literatury wśród cudzoziemców narastało przez lata. Początek tych fascynacji odnaleźć można już na przełomie lat 70. i 80., kiedy Romuald Cudak pełnił funkcję lektora języka polskiego jako obcego na Uniwersytetach w Debreczynie (1978–1980) i w Budapeszcie (1980–1981). Tam po raz pierwszy zetknął się z problematyką recepcji literatury, prowadząc zajęcia z języka polskiego, jak również seminaria i wykłady z zakresu kultury i literatury polskiej. Ta problematyka doczekała się w rozważaniach Romualda Cudaka swojej kontynuacji już na

początku lat 90. i rozwijała się przez lata, które spędził na stanowisku dyrektora Szkoły Języka i Kultury Polskiej UŚ. W czasie 16 lat kierowania Szkołą przez Romualda Cudaka ta jednostka Uniwersytetu Śląskiego, funkcjonująca do dziś, stała się rozpoznawalna w środowisku nauczycieli języka polskiego jako obcego i zyskała popularność wśród studentów z różnych krajów. Jednak Romuald Cudak dbał, aby Szkoła nie ograniczała działalności jedynie do dydaktyki. Dlatego szybko powstały w ramach Szkoły programy badawcze zatytułowane *Recepcja literatury polskiej w świecie* oraz *Kultura polska i język polski w świecie*. Programy, kontynuowane w ramach Katedry Międzynarodowych Studiów Polskich, doczekały się aktywnej realizacji w postaci referatów wygłaszanych zarówno przez ich kierownika, jak i przez jego pracowników na wielu krajowych i zagranicznych konferencjach. Swoje doświadczenia Romuald Cudak zdobywał i weryfikował m.in. podczas wykładów wygłaszanych w wielu ośrodkach slawistycznych i polonistycznych na świecie: w Toronto i Edmonton (Kanada), Mińsku (Białoruś), Halle, Lipsku i Berlinie (Niemcy), Ołomuńcu (Czechy), Tokio (Japonia), Seulu (Korea Płd.), Pekinie (Chiny), Neapolu, Bari i Rzymie (Włochy), Paryżu, Lille i Nancy (Francja), Wilnie (Litwa), Daugavpils (Łotwa), Skopju (Macedonia) i wielu innych. Ponadto ten obszar badań naukowych stał się tematem czterech międzynarodowych konferencji pod wspólnym tytułem „Literatura polska w świecie”, których był inicjatorem i organizatorem.

Rozległe są zainteresowania Profesora w dziedzinie dydaktyki. Od wielu lat prowadzi zajęcia z poetyki i teorii literatury, genologii literackiej, analizy i interpretacji dzieła literackiego, teorii komunikacji i komunikacji społecznej. Wychował kilkudziesięciu magistrów filologii polskiej, opiekuje się kilkorgiem doktorantów, wypromował jednego doktora.

Już w 1991 roku Romuald Cudak zainicjował powstanie czasopisma „Postscriptum” (wspólnie z Markiem Pytaszem), przeznaczonego głównie dla cudzoziemców zainteresowanych Polską oraz badaniami prowadzonymi w Polsce i dotyczącymi polonistycznych zagadnień literaturoznawczych, językoznawczych, kulturoznawczych i glottodydaktycznych oraz dla osób zainteresowanych nauczaniem języka polskiego i kultury polskiej. Aktualnie jest redaktorem naczelnym tego półrocznika, który zyskał sobie uznanie w środowiskach polonistycznych za granicą, a także wśród wielu polonistów krajowych. Czasopismo, które w tej chwili znaj-

duje się już na ministerialnej liście czasopism punktowanych, jest z założenia „pismem krajowych i zagranicznych polonistów poświęconym zagadnieniom związanym z nauczaniem kultury polskiej i języka polskiego jako obcego”. Ukazało się ponad sześćdziesiąt numerów pisma, od pewnego czasu kolejne numery mają charakter monograficzny: publikowane są w nich m.in. rozprawy polskich i zagranicznych polonistów z krajowego Zjazdu Polonistów *Polonistyka w przebudowie* (2004) oraz z Kongresu Polonistyki Zagranicznej (2006), rozprawy poświęcone twórczości Lema, filmowi polskiemu, współczesnemu językowi polskiemu i literaturze polskiej, dydaktyce języka polskiego, działaniom polonistycznym w różnych rejonach świata (Daleki Wschód, Ukraina, Włochy itp.). Romuald Cudak był pomysłodawcą i inicjatorem powołania w 1998 roku Podyplomowych Studiów Kwalifikacyjnych Nauczania Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego, które poza polskimi edycjami, uzyskały także zasięg międzynarodowy (edycje Studiów odbyły się we Lwowie na Ukrainie, w Mińsku na Białorusi, Lipsku, Berlinie i Kolonii w Niemczech, Budapeszcie na Węgrzech, w Rzymie we Włoszech). Podczas kolejnych edycji tych Studiów prowadził zajęcia związane z analizą tekstów kultury oraz wykorzystaniem literatury polskiej w nauczaniu cudzoziemców. Ponadto od 1998 roku jest egzaminatorem w ministerialnych komisjach egzaminacyjnych dla kandydatów pochodzenia polskiego na studia w Polsce i brał udział w egzaminach na terenie Białorusi, Czech, Gruzji, Kazachstanu, Litwy, Łotwy, Mołdawii, Rosji, Ukrainy, Uzbekistanu. Jeszcze jako dyrektor Szkoły i później jako jej współpracownik brał udział w międzynarodowych projektach UE: *ModimNet* (Paryż, Kraków, Katowice) – w którego ramach powstał komputerowy program do nauki języka polskiego dla początkujących frankofonów (nagrodzony Europejskim Znakiem Jakości „European Label 2002”); *Slavic Network* (Katowice, Olomuniec, Bratysława, Lublana, Sofia, Halle) – którego efektem jest program internetowy popularyzujący języki słowiańskie, *Europodians* (Polska była jednym z 12 uczestników UE) – w wyniku którego powstały programy do nauczania rzadziej używanych języków europejskich. Współtworzył pierwsze edycje multimedialnych programów do nauczania języka polskiego jako obcego: *Głoski polskie* – program do nauki wymowy polskiej w wersji wideo, komputerowe programy *Grampol* oraz *Frazpol*. Profesor Romuald Cudak podjął wielokrot-

nie prace redakcyjne. Jest między innymi redaktorem serii: *Biblioteka Interpretacji*, którą redaguje wspólnie z Jolantą Tambor, *Czytaj po polsku* oraz najnowszej *Genologia polska*.

Aktywność profesora Romualda Cudaka nigdy nie ograniczała się tylko do pracy dydaktycznej i naukowej. Od wielu lat sprawuje intensywną opiekę nad studentami, w różnych zakresach. W 2006 roku pod jego opieką tytuł doktora nauk humanistycznych uzyskała Wioletta Hajduk-Gawron. Wśród jego aktualnych doktorantów są m.in. Li Yinan z Chin i Irena Titowa z Rosji – obie podejmujące problematykę recepcji literatury polskiej w swoich krajach. Podjął się opieki dydaktycznej nad studentami polonistyki – stypendystami Rządu RP (Chiny, Japonia, Gruzja, Kirgistan, Mongolia) oraz już wcześniej koordynacja specjalizacji „Język polski i literatura polska w świecie”, „Literatura polska w świecie” w ramach specjalności literaturoznawczej na kierunku: filologia polska. Jest autorem trzech książek naukowych, ponad sześćdziesięciu rozpraw i artykułów popularnych, redaktorem i współredaktorem serii wydawniczych oraz kilku książek zbiorowych.

Kolejny rok pracy Profesor Romuald Cudak inauguruje działaniami związanymi z powołaniem nowego kierunku studiów, który skierowany swą specyfiką do cudzoziemców, zainteresuje zapewne i polskich studentów. Integracja polonistyki tzw. krajowej i tzw. zagranicznej w ramach jednej polonistyki światowej to bowiem cel, ale już i efekt działań Jubilat.